

Agiiñø ñø no tüci?

- Wor neennu ni beer, ki man öö addressi ko oguut maana cipu yi øötjaath-mar-lwaar ne tüme ni paa address mo obøøth.
- Wor neennu ni beer, ki man tüüm nyij Aküimi maano raaj nyilaal kør lwaar ni niittø baaj jøø øötjaatho maar lwaar.
- Kør jaammi moa joodgi ri nyilaal wor pëenynyi kaanynyo lonygi ki räenjø maana dikwøn

**VIDEO mo nyootha jöö man raaj JOOT-DEEL MAR NYILAAL
mo pood lwaarø ki gó, lony man joodi yi website maan:**

BabysFirstTest.org and watch:

<https://www.youtube.com/watch?v=Zwb1tQPHmxs>

Thwø, lony maan raanjji video mo cwøl ni “One Foot at a Time” yi website maan: <http://www.savebabies.org>

To order more PARENT INFORMATION booklet/brochures:

Call 402-471-9731 or fax order to “NNSP” : fax 402-471-1863 or e-mail dhhs.newbornscreening@nebraska.gov. Specify: Parent’s Guide booklet, or Hearing Screening brochures (“Can Your Baby Hear?” or “Your Baby Needs Another Hearing Screening”). Also available in several other languages.

This project is supported by the Health Resources and Services Administration (HRSA) of the U.S. Department of Health and Human Services (HHS) under grant number H61MC00065, Universal Newborn Hearing Screening, \$249,678 total award amount. No nongovernmental sources support the program. This information or content and conclusions are those of the author and should not be construed as the official position or policy of, nor should any endorsements be inferred by HRSA, HHS or the U.S. Government.

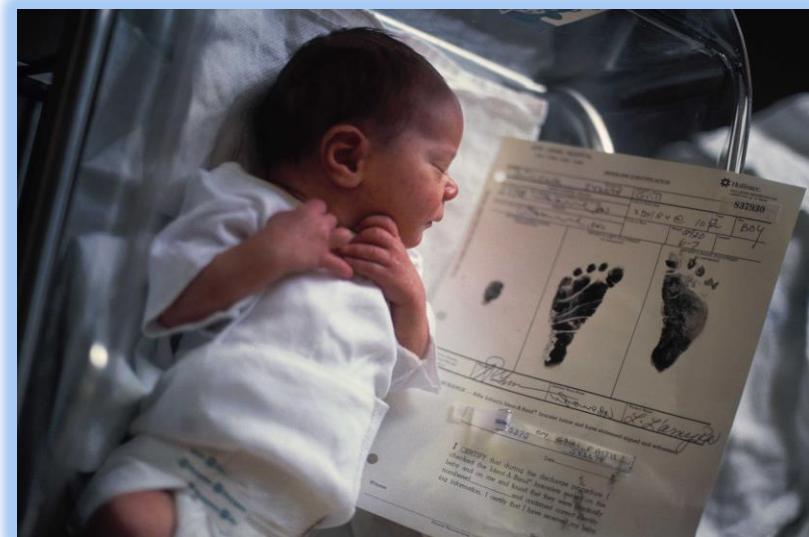
The Nebraska Department of Health and Human Services is committed to affirmative action/equal employment opportunity and does not discriminate in delivering benefits or services.

printed on recycled paper

Rev. 10/04/2014

Nyuudhi jí Wuuö ki Miëö

Moo Nyootha Jöör Raaj Jööt-dëél Maar Nyilaal Mo Nyäään

NEBRASKA JIIJ JÖÖR RAAJ JÖÖT-DËËL MOO OBWÖRE MO NYÄÄRÖ

October, 2014
Anuak

NEBRASKA
Good Life. Great Mission.

DEPT. OF HEALTH AND HUMAN SERVICES

Raaŋ Jööt-dëël Maar Obwöre Mo Nyäärö Aginøŋø?

Raaŋ jööt-dëël mo obwöre mo nyäään beeye giin mo di tiiõ rök obwöre bëët mo nywøl yi Nebraska. Enna jöö moo tääwe maar obwöre laar ka joot ki gø ni nyilaal pood nyäään. Ki køør nëenø ki waan jaak, ba lony yiri ka Akim ki maan njiccu täw ri nyilaal. Uutjiëthe mo tääwe laar ka njic ki gii, kaany poodge ni gi käär kaadhø døc rök obwöre, beeye raaŋ remø, ki winynyø ki wñynyø maar nyilaal. Waraga maan, nyootha uutjiëthe adäk maar raaŋ nyilaal.

Aŋaa no rømø ki maan raaŋi? Obwöre bëët moa nywøl yi Nebraska, ba käänji ki maan käädø riige ki remø. Remø maano kääl rök obwöre tøønna bäät waraga mo othiij oo wii ne taale. Køøre jäänja øot-päärø ne raaŋ ki tääwe; obwöre ba käänji ki maan raaŋji ki tiiic maar winynyø (raaŋ cwiny). Ki køør ciik, räänjö maar obwöre pere leth kiper ne obwöre moa näk dëëtge da tääwe ne gwøg. Manøgø beeye giin mo okøøl piny mo maa bäät jii bëët. Køøre thwø, ki køør ciik, ena giin mo maa piny wii uutjaatho ne wñynyo maar nyilaal ne raaŋgi.

Nyilaal maara o raaŋji ni dïi ki køør remø maare maano tøøn bäät waraga? Remø kääla wøk ko opuuny tier nyilaal ki køøye abiic. Remø maano kääl wøk ki rii nyilaal jäänja øot-päärø (laboratory) ne raaŋ ki tääwe. Øono cäännø bäät tääwe mwøgø ki wäänne.

Raaŋ nyilaal pere ledhe aperø? Ki køør ciik, manyna obwöre ne raaŋ ne dëëtgi bi jïitgi ki tääwe mo caala: bääj leei wiic, täw njith ki thäk dëël møøga, ciith, täw maano gëenø remø ki püñ njith (stroke), ki tääwe møøga moo obëëdø deer dhaanho ki kaany mo bää, keel ränynyø maar obwöre.

Tääwe mo olaar jood rök obwöre, lony ki maan laari jook, køøre thwø obwöre laara jïittø ki jaatho mo ranynya geni. (*Da tiet tääwe mög mo ba lony ki maan joodi ki køør räänjø maan*)

Nyilaal maara oo raaŋji yi wäänne? Akiim käädø ki remø rii nyilaal ni eni pood käär kääl wøk ki øotjaath maar lwaar. Ni näk mo nyilaal yoo laar kütih paac ni cääj aciel pood käär pääj ki maana lwaaro ki gø, räänjø møøk pood cääj ki nwøøcø. Uutjaath lony maan määk piny ki cääj aciel maar raaŋ ni yi pood käär døøny wøk. Ni näk mo käär lony ki jiiŋjø ki uutjaath, yïno gööny baaŋ Akiim maari ne nyilaal cääj raaŋjø, kanynyø tiim nïinë mo nyilaal ni kaala cääj aciel. Uutjiëthe møøk lony maan nyoothgi jaammi ni wøøpe, ni näk mo nyilaal o raaŋjø ni nïinë moe pood käär pääj ni cääj aciel. Baa paa uutjiëthe bëët no onyooth jaammi ni beeyø.

Obwöre mo olwaarø ki gi paac: Obwöre mo olwaarø ki gi paac, manyna gø thwø ne gi raaŋ ki tääwe. Wuuö ki mïëö, wala ñaattö öi ne lwaar maar nyilaal ne göör piny, jaap raaŋ nyilaal jiiŋji jiiŋjø ka Akiim. Remø maar nyilaal wor laar kääl ya kiic caae mo 24 ki 48 køør lwaarø maare, kiper ne jaathø laar ciip ni näk mo da täw mo joodo. Këel ni näk mo nïinë mo nyilaal oo no pöödhö, nyilaal pood di raaŋjø. Këel ni näk mo nïinë mo nyilaal paa moa no rømø døc ki maan raaŋji, obwöre moa näk oo ni døønjø mëéth pood lony ki maan jïitgi ki jeenni, ni näk mo teen tääwe mög ojoodø dëëtgi.

A Täawe Moe oo Raaj yi Remø Maar Nyilaal yi Nebraska?

Gwäyö Maar tiic Maar Amino Acid yi Dëer Nyilaal

Täw manøgø cwøl ki dhi Nyiglic ni: Phenylketonuria, (FEE-nil-KEE-tone-u-ree-ah), wala PKU. Ena räänyño maar tiic maar amino acid yi dëer nyilaal. Obwöre mo otuu ki PKU, dëetgi bääj chemical maanu ñøør amino acid mo cwøl ni phenylalanine (phe) piny ni theerø, kiper ni amino acid manøgø ne riem wøk dëer dhaanho. Køore, amino acid manøgø tiimö ni pääl døc dëer nyilaal ni raanyña dëergø. Phe, ena amino acid mo jootta yith protïne mo käala yith caammi mo caala caak, rüñø, tøñ-gweeno, ki ciith (cheese). Pääl phe yi dëer nyilaal lony maan käänne ki täw yi njith, køore thwø leei wiic mar nyilaal ranynye ranynyo. Ni näk mo täw manøgø o laar jood rii nyilaal, o ö nyilaali o mooi ki caam mo ojiiñø kiper täw manøgø, leei wiic maar nyilaal ba räänyyi. **Täawe moga mo räänyño maar tiic maar amino acid, oraanjni dëet obwöre beege:** Argininosuccinic Acidemia (ASA Lyase deficiency) • Citrullinemia (CIT) • Homocystinuria (HCY) • Maple Syrup Urine Disease (MSUD) • Tyrosinemia (TYR).

Bääj Biotinidase Dëet Obwöre Biotinidase (Bai-o-TIN-days) ena täw mo ojoota dëet obwöre mo dëetgi bääj enzyme mo cwøl ni biotinidase. Täw manøgø lony maan käänne røk obwöre ki ciith, bääj piith, tääwe mo pëen dëel, ki miiñj. Täw manøgø lony maan böötti ki vitamin mo cwøl ni biotin, ni beera maan laari täak ki cüp jí nyilaal yith juu moa dikwøj yi kwøw maare.

Congenital Adrenal Hyperplasia (CAH)

Ki dhi Nyiglic: Congenital A-DREE-nal Hyper-PLAY-zia, ena täw mo öi kiper bääj enzyme maan o wec adrenal gland ne hormone tiie ni thööth wala nøøk. Obwöre mo otuu ki täw manøgø lony maan laargi

thø jaak ni cööpa røk. Täw manøgø lony ki maan böötti ki jaatho maar hormone, mo täak ki maan cibi jí nyilaal yith nïinë moa dikwøj yi kwøw maare.

Congenital Primary Hypothyroidism (CPH)

Ki dhi Nyiglic: (HIGH-po-THIGH-roid-ism), wala CPH: ena täw maano öi kiper nøøk maar hormone mo thyroid dëer nyilaal. Täw manøgø lony maan raany leei wiic ki döönjø maar nyilaal. Ni näk mo obwöre o laar mooc ki jaatho maar thyroid yith juu moa dikwøj yi kwøw maarge, obwöre døönjø ni beer jaak.

Cystic Fibrosis (CF)

Ki dhi Nyiglic: Cystic Fibrosis (CF) (SIS-tic FY-bro-sis) ena täw maano öi ki køør gwäayø yi jaap cäädö maar dhaanhø, ni bëed dhaanhø ranynye ranynyo ki uutjiethe mo teenji teenji.

Ki køør täw manøgø, dëet obwöre lony ki maan jütge ki aølla mo ba ai, jüttø ki dööte mo caala cooyø kanynyu jwëgi, ki jwëi mo yie ciek mo paa wøøp. Obwöre Lony maan manygi caam døc, baa, gi ba døönjø ni wøøpe ni dëetgi liim. Laac mogi moa døönjø thööth. Ni näk mo jaathø oo laar cip jí obwöre, këel moa dëetge theerø lony maan døönjø ni beer.

Ni näk mo nyilaal oo raanjø oo jood täw manøgø dëere, nyilaal jüttø ki køøny, ni ba bëedö uutjaath ki kaany mo bär.

Kiith nyilaal mo ree da täw manøgø baaj Aküim, kunynyø ne nyilaal ba maak täwwi maar oböwu maano öi ki køør täw manøgø.

Fatty Acid Oxidation Defects (FAO's)

Gwäyö Maar Oxidation Maar Acidi Mo Maaø

Bääj Chain maana en dier maar Acyl-CoA Dehydrogenase, ki dhi Nyiglic: (Medium Chain A-seal Co-A Dee-HIGH-dra-gen-AZE Deficiency - MCAD): ena gwäyö maar jöö maanu løøk acidi mo maaø ki gø ni tiimge ni teek yi dëel maar dhaanhø.

Ni näk mo obwöre mo dëetgi da MCAD oo wieø ki kaany mo bär ni

bääñ caam, cukar yi remø maargi døøa piny døc, ni pii kany mo tiimö ni bääñ gürpiny mo do løø ne tiimö ni teek dëer dhaanhø. Bääñ teek dëer dhaanhø käännø ki ciith, køøre jwëi ki pööddö maar winynyo lony maan cuuñe. Mwøgø ñiith ranyege ranyege wala pii ri thøø.

Ba raaj nyilaal mo nyään, kunynyø ki maan laar täw ñiic ni täw pood käärgø wala pood käärgø kaathø. Wuuö ki mïeo lony maan raangi nyilaal ne ba ruuë ni bääñ caam jüre, køøre thwø, ñääcgi ñääø, aa yi wäännne no cii baaj Aküim ne täw ne baa kaadhe. Teenj caammi møøk lony ki maan meedi rii caammi mo nyilaal ne täw ne ba kaadhe. **Gwäyø mo Acidi mo Maaø mo oraaj dëer nyilaal:** • Carnitine Uptake Defect (CUD) • Long Chain Hydroxyacyl-CoA Dehydrogenase Deficiency (LCHAD) • Trifunctional Protein Deficiency (TFP) • Very Long-Chain Acyl-CoA Dehydrogenase Deficiency (VLCAD)

Galactosemia (GAL)

Ki dhi Nyiglic: (Guh-LAK-toe-SEE-me-ah): ena gwäyø yi tiiç maar dëer dhaanhø, kanynyø tiimö ni teenj cukar mo cwøl ni “galactose” ba lony ki gwar dëer dhaanhø ne riëm wøk. Galactose beeye teenj cukar mo nuuttø yi caak mo thuunh, ki yith caami ki teenj caak møøga. Ni näk mo Galactose oo tiimö ni pääl dëer nyilaal, eni lony maan raany nyiin ki cwiny ki ñiith nyilaal. Ki køør manøgøni lony maan raany nyilaal. Baa, ni näk mo nyilaal o laar mooc ki caam mo ojijø kiper obwöre moa tuu ki täw manøgø, jaammi mwøgi bëët tiimö ni bääñgø.

Hemoglobinopathies (HGb's)

Ki dhi Nyiglic: (He-ma-glow-bin-OP-ah-thees). Ena lwak maar tääwe maar remø maana kwaar. Yie da tääwe mo caala sickle cell anemia ki møøga. Obwöre mo røøggi da täw manøgø, lony ki maan tiimö remø maargi ni thiin [anemia], ki rääm maar dëel mo teenj, ki täw maano gëenj remø ki piin ñiith (stroke), ki tääwe møøga bëët. Køør kanynyø ñiic täw ri nyilaal, mo ni näk jenni mo antibiotic oo laar cip, oo toom nyilal, oo pwöny wuuö ki mïeo, mwøgø beet doo lony ki

maan kunygi ri nyilaal. Jaapøgø bëët, lony maan määngi tääwe, oo ogwøgi nyilaal ne ba jüitte ki täw, ki jaami mo raany jööt dëel maare.

Organic Acid Disorders (OA's)

Tääwe Mo Räänyñyø Maar Tiic Maar Organic Acid Yi Dëer Nyilaal

Tääwe mwøgø lony maan maaggi nyilaal ki uutjëthe mo teenj. Ki kwör møøk gi määggø ni jööt, ni ki kwör møøk gi määggø ni teek. Jaammi mo kääl tääwe mwøgø beege: gwäyø yi jöö maano løøk caami ki gø ne tiimö ni teek, ki tääwe mo winynyo (cwiny), laar ki jap dëel møøga. Obwöre mo dëetgi da räänyñyø maanøgøni laara tiimö ni tuu, gi laar ciithi ka maak, køøre, gi laara pääth yi coma (niir thø).

Räänyñyø maar Organic Acidi maano oraanjri nyilaal: • Beta Ketothiolase Deficiency (BKT) • Glutaric Acidemia type I (GA-I) • Isovaleric Acidemia (IVA) • Methylmalonic Acidemia (mutase) & (Cbl B&C) • Multiple Carboxylase Deficiency (MCD) • Propionic Acidemia (PA) • 3-Methylcrotonyl-CoA Carboxylase Deficiency (3-MCC) • 3-Hydroxy-3 Methylglutaric Aciduria (HMG)

Severe Combined Immune Deficiency (SCID)

Täw Mar Bääñ Tek Yi Remø Maar Dhaanhø

Ki kwör møøk, täw manøgø cwøl ni “bubble-boy” – “Nyilaar bööyö”. Ni ena täw mo raac døc mo nyilaal ranynye ranynyø. Obwöre mo røøggi da SCID, beegi obwöre mo onywølø ki remø mo jäæk, ni gi laara tuu ki täwe mo infection.

Ni näk mo obwöre mwøgø käärgø laar mooc ki jaatho, gi laara thø ni cwiri ariew pood käärgø pääñ. Baa, ni näk mo täw maargi oo laar jood, oo kiith dëetgi ki remø [ki mao maar cööø], obwöre mwøgø lony maan kwøwgø. Ki køør raaj obwöre, lony thwø ki maan jood gwäyø yi tiiç maar nyi jaap remø mo cwøl ni T-cell. Da jenni thwø mo lony maan kunygi ki mwøgø.

Jaappa Jööd Dëér Nyilaal O ñäää Gø Ni Dii?

Jaappa jood dëér nyilaal maari di cip uutjaathi jia Akiim maar nyilaal maari.

Obëëde, jaapøgø oo ni pïi baaj Akiim kanyno coo baanjje baaj rääjñø⁷ maana dikwøj. Jaammi moa jood ki køør raañ nyilaal maari wor pëenynyi baanjja Akiim kanyno rømmu ki gø.

Agüinøjø No Tïia Mo Ni Næk Da

Gin Mo Joodo Ri Nyilaal?

Ni näk mo da gin mo joodo yi remø maar nyilaal maari, nyoothagø, ni nyilaal maari lony maan tïime ni re da täw aciel røg tääwe moa göör maal bëët kaace. Ki kwör møøk, rääjñø lony maan nyooth täw mo tøørø ri nyilaal. Kiper manøgø nø, njic täw ri nyilaal ba rømmi ki rääjñø aciel keere. Ni näk mo da täw mo ñioo ri nyilaal maari ki køør rääjñø maana dikwøj, nyilaal cäej ka raaññø ni yie bääär ne täw manøgø ne njic ni beer. Ni näk mo ïno pëeny Aküimi ne nyilaal maari cäej raaññø, beera maan laari gø jiiññø ne maana näk anjuudi ne laar jood. Ni näk mo täw oñioo ri nyilaal, jaatho wor laar cip jire, kaany poode ni täw pood käär nien døc ri nyilaal, køøre thwø, ne døññø mar nyilaal ne ba räänyne, wala kany møørø ne nyilaal ne ba gwääye.

- Remø maar nyilaal a laar kääl yi caa mo paa orømmø ki maan raañ tääwe møøk yie (remø a laar kääl ni nyilaal pood käär pääj ni caae mo 24 køør lwaar).
- Remø møørø a laar kïith ri nyilaal, ni remma en ri nyilaal dikwøj käär raaññø, wala remø a laar kääl wøk ri nyilaal ki kaany mo cään køør maana kïith remø mo nyääñ ree.
- Remø maan raañ oo tïimu ni ba beer ki maan raaññi, kiper jöö maana kääli wøk ki gø dëér nyilaal, aa tïimö ni jöö mo obøøth mo paa kaare (remø käär kääl wøk ni kaare, wala käär kïith bäät waraga maana näk odhiij ni kaare)

Gwøg Remø Maana Kääl Wøk Ri Nyilaal

Pere leth ne ñääñi ni remø maano kääl wøk ri nyilaal maari kïitha kaar gïna kääli wøk kipere keere. Ni beeye, ne tääwe laar jood ri nyilaal, køøre ne nyilaal ne laar jïitto ki køønyi.

Ciik ki jöör käär jaammi ki gø yi Nebraska maanynya gø ne: øøt-pääro (laboratory) remø maar nyilaal ne maa piny ki nïññø mo baa nøøk ki 90. Køør nïññø mo 90, øøt-pöörö di mwø ki nïññø mo 30 ne remø maar nyilaal ne ranynye. Remø maana kääl wøk ri nyilaal da ranynyø ki jöö mo ba lony jïi dhaanho jaak ki maan ñääc nyilaal maana kääl remøgø baanjje. Jaapa en remø yie di waanjø bëët. Maana jöö mo pere leth ne jaap cäädö mo ji ne gwøg ki gø. Thääñ remø maar nyilaal, maana döön ki kaar rääjñø, lony man cibi ji jöö oo many tiet tääwe mo ni näk jaammi moi bëët oo tïiéø:

- Yïnnö göödø ki wëëllø ni yïino jie ki maan cip remø

- Da wëellø mo göör piny mo gwøga jaap dëer nyilaal maari ne ba pii baaj ji møøk jaak.
- Jïëy maar jøø oo raaj gø ni jeenni moa nyärrö ba päéri ri ji jaak, ki køør ciik moa näk oo cip piny yi tääkluup A, tielo 46 mar øotjöör käär jaammi ki gø mar Federal, wiic 45, moa maa piny dwää Abigwen 01, 2001.
- Jïëy maar Committee maar State maan o Raaj Jaap Obwöre mo Pood Lwaarø ki Gø.
- Jïëy maara Akiimi maana dwøj yi Nebraska, maan ni tiëo kaar jööt-dëël ki gwøg jiy [yi Department maar Health ki Human Services].

Duun Remø Mar Nyilaal Maana Kääl ne Raaj

Kaamano kwanugø yi nyïim kaace, wïnnyyo (iith) maar nyilaal maari di raanjø thwø. Ni näk mo ojoodø ni nyilaal maari ba wïnnyyo ni wøøpe, remø møørø lony maan cääni kääl wøk ri nyilaal, ne kunynye ki jood tier täw manøgø.

Di infection maar virus mo cwøl ni Cytomegalovirus (CMV), mo nuuttø kaanyö lwaarø ki nyilaal. Virus manøgø lony maan raany wïnnyyo maar nyilaal. Cytomegalovirus (CMV) maano öi kiri mïëö ki køør cäädo, do beer ki maan raanjji kaany mo cään døc ki lwaar maar nyilaal (ton remø mo thiinh kïitha bäät waraga mo odhiij, oo wii ne taale). Ni näk mo remø okäälø kaany mo bääär køør lwaar, tïimö ni teek ki maan njäai wala täw manøgø kääla baaj mïëö, wala jood nyilaali wøk.

Ni näk mo nyilaal maari käär paath yi räänejø mar wïnnyyo maare, pere leth ne nyilaal cään raanjø kaany mo cään døc.

Ki køør manøgø nø, ni näk mo joodo ni nyilaal ba wïnnyyo ni beer, lony maan pëenyny Akiim ne remø maana kwøj kääl wøk ri nyilaal, ne jäännyi ne raaj ki täawe mwøga, ne duuyi jiri kany poode ni käär raanynyo yi øot-päärö, kaanyna jäänji yie. Remø manøgø lony maan kunynye ki raaj wïnnyyo maar nyilaal.

Nyi wëëlo mar paar wïc:

Raaj obwöre mo poot lwarø ki ge **paa beeeye raaj maana näk ajuudi man nyooth gø ni nyilaal tuu.**

Raaj obwöre mo poot lwarø ki ge tiic kiper ne obwöre moa näk nëenø ke ge tuu ne jïer wøk køøre ne ge raaj ni yie bääär ki täawe móga. Raaj obwöre mo poot lwarø ki ge, oo jïijø ni beer døc, ni cïipö ki jöö man laar täw ñïic rii nyilal ne nyilal laar jïittø ki jaath mo täw gøe piny ki gø. Baa, kaamar räänejø móga beet, bääj jöö man njäai ki gø ni obwöre moa tuu beet lony ki man joodi ki køør raaj räänejø man. Bääj jöö thwø man njäai ki gø ni obwöre moa näk ocaarø ni røgge da täawe, lony man poot täawe mooge ñiic ki køør räänejø man.

Kiper manøgø nø, pere leth ne njäac ni da jaami møk mo lony man bøøthge yi räänejø mar obwöre. Obwöre møk lony man ñiicgi ki täawe, ba noo neenge ni yie bääär, bääj täw mo di joodö deetge. Obwöre møk lony man joodi ni bääj gïir piny deetge, ba noo cäännyi raanjø, lony man jïitto ki täw deetgi.

Raaŋ Mar Wiinnyö Mar Nyilaal Mo Pood Lwaarø ki Gø

Raaŋ wiinnyo mar nyilal ena giin mo di tiio utjenni beet kanynyö lwaarø ki nyilal, wala ki kwöör møk di jiiŋŋø ne tiic kaany mørø køør öony nyilal wøk ki øøtjaath. Räännynyo mar wiinnyö røk obwore ena täw aciel mo di njinnyö cooth røk obwore mo pood lwaarø ki ge. Ni näk mo käär laar njic rii nyilal, miij lony maan raany kwany dhøøg, njic bëete yia kiic jiy, ki göör mar nyilal. Ni näk moo räännynyo mar wiinnyö mar nyilal oo laar jood, oo öö nyilali ni jütte ki jaath, ni dwäde muoe pood käär pääj na 6, manøgø kunynyö døc ri kwännyö mar nyilaal ki dhøøg, cäännö ki øøtgöör. Raaŋ wiinnyö mar nyilaal oo tiio ki jöö moo gwøø, ni tiic ki kaan moo yie cään døc.

Dï uutjiëthe ariew mo raaŋ wiinnyö mar nyilaal ki gø:

Ki dhii Nyiglïc: auditory brainstem response (ABR) ki otoacoustic emissions (OAE).

Uutjiëthe mwøgø na ariew yøø oo tiic ni nyilaal oo buuttø wala nyilaal re ba tuŋje. Jöö mano öö nyilaali noo wiiny döötti ki gø dï maak giin møørø moo kütth iith nyilaal, oo jäär gø bäät computer ne kwaan. Pere leth ni njäac jii, ni päädho yi raaŋ manøgø manyna nyilaal ne cääj neennø ni yie bää. Ki køør mane ce keere nø, lony ki man njoli piny mo ni näk wiinnyö mar nyilaal oräännynyo.

Kiper manøgø nø, pere leth ne røggwu wiinnyu ka Akiim mar nyilaal, ni näk mo rääjnø mar nyilaal opäädho ni manyna nwøc.

Ni näk mo nyilaal oo paath yi rääjnø maare, ba oo caari ni lony man tiime ni tuu ki køør cäädø baŋ wuuö ki mïëö, Akiim, ki wuuö ki mïëö nyilaal neetgi neetø këél kaanynyö pöödhe yie. Jaammi moo nyootha gø ni nyilaal lony man tiime ni re da täw mar miij beeye, miij yi dhi øøttø margi, nyilaal onywölø ni dëëre thiinh, wala täawe møøk.

Raaŋ wiinnyö mar nyilaal ba nyooth gø ni täw iith moo tääkgø yi nyiim nyoodhe nyoodhø. Ni näk mo ocaarø wala ojoodø ni nyilaal maari wïnnyö mare oräännynyo, di program yi Nebraska, man laar obwore køøny mo cwøl ni "Early Development Network". Geni lony man kønygi yini ki jaap uutgööri, køøre thwø, ki cäännø ki jøø oo käär jaap iith mo oo kunyni ki wïnnyö.

Kiper ni cäänni ki geni, gööyi ko oguut man: 402 471-2471 wala ko oguut mar waat man: 1-888-806-6287. The Early Development Network (EDN) cüpo ki køny mo ojiiŋŋø ki køør jaammi moo omaanynyi kiper nyilaal ki jøø poogi. Doo beera enni jï wuuö ki mïëö ki maan njäacge giina beera enni kiper paac marge. Køøny tääkgø ki dïcääñjo lwaarø ki nyilaal këél maano pääj cwiiri moe na adäk.

**Raan Obwöre Moa Nyäärø
Kiper Tääwe Mo Winynyø (Cwïny)
Mo öi ki Køør Cäädö**

Täw winynyø maan oo öi ki cäädø: ki dhi Nyiglic: CRITICAL CONGENITAL HEART DISEASE (CCHD): ena täw maana pääl røk obwöre mo olwaarø ki gi ni tuu, ni røk obwöre mo 1000 mo onywøl, 8 riige tuu gi gø. Teej tääwe møøk tier täaw manøgø, lony maan joodi ya Akiiimi kanynyo raaj nyilaal. Baa ki kwör møøk, täw ba rääñji døc ri nyilaal këel kanynyo kaadhe yie. Raaj nyilaal o tiic kiper ne täw manøgø laar jood kany poode ni pood käär kaatho. Paa tääwe bëët mo winynyo oo lony ki maan joodi ki køør rääñjø maar nyilaal mo nyään ki CCHD, baa, raaj nyilaal mo nyään kunynyo ki maan jood tääwe 7 møøk, ri tääwe mo winynyø moa reyo, mo oo jood ki køør cäädø. Kiper ne CCHD ne raaj, giir røøm pöödö maar winynyø ciba bäät telø, ki bäät ceenno.

Giir pöödö maar winynyø tiip ki jöö mo jööt ni ba leth, ni røøma oxygen yi remø ki pöödö maar winynyø. Obwöre mo oxygen thiinh yi remø maargi, maanya gø ne cääñ neenø ni yie bääär. Raaj nyilaal mo pood nyään maanyyna gø ne laar tiic ni niiñe moe poota cääñ aciel, wala kany mo cääñ ki cääñja lwaarø ki gø yie. Obwöre mo olaar aa paac ni gi käär raanjø, ni dëëtgi da CCHD, lony maan jütgí ki täw maar njith ki jammi mo dëël møøga, ni lony maan pii jaammi ri thø, ni näk mo oxygen oo tiimø ni bääñgø. Raaj nyilaal mo pood lwaarø ki gø ki CCHD, lony maan kunynye ki jöö maan raany täw manøgø ki gø, køøre, nyilaal laara jüttö ki jaatho mo tiira tiic maar winynyø (cwïny).

Ni näk mo jiiri da piëc ri jaap raaj nyilaal mo pood lwaarø ki gø, wori gööyi ko ogut: 402-471-6733 wala 402-471-0374 wala jääñji ki e-mail ki address maan: dhhs.newborn.screening@nebraska.gov.

Thuø, lony maan døønyny yi website maarwa: www.dhhs.ne.gov/hsp/. Yi øøt-jaatho, nurse oor pëenyny ne video maar raaj nyilaal mo nyään ne neeni.

Ni näk mo da piëc mo gutta raaj wiñynyo maar nyilaal

Ni wëëlö mo cwøl ni "Can Your Baby Hear?" mo okiith kanynya aciel ki jaap nyilaal maari wor kwaani.

Ni näk mo nyi wëëlö mane ce keeri joodo, wala jiiri da piëc ki kiper program maar Nebraska Early Hearing Detection and Intervention (NE-EHDI), gööyi baaj Nebraska Department of Health and Human Services ko ogut maan: 402-471-6770.

Ni näk mo da piëc mo guutta Nebraska's Early Intervention Program, gööyi baaj "Nebraska CHILDFIND" ko ogut maan: 1-888-806-6287. Wala cii yi website maan: www.nde.state.ne.us/ECH/EARLY/echp.htm.

Ni näk mo da piëc mo guutta raaj tääwe mo winynyø mo öi ki køør cäädø: Cääni ka Akiiim maar nyilaal maari wala ji mo lony maan kunygi ki jaap jööt-dëël.

Jöö Centers for Disease Control and Prevention da web-site mo beer:
<http://www.cdc.gov/ncbddd/pediatricgenetics/cchdscreening.html>